

Nieuws uit de Hervormde Gemeente Elspeet

2024 | Week 20

Predikant: ds. M. van Kooten

Nunspeterweg 4

8075 AC Elspeet

Tel. 0577-491206

E-mail: m.vankooten@solcon.nl

Scriba: ouderling J. Fijan

Zichtweg 3

8075 CN Elspeet

Tel. 0577-491098

E-mail: scriba@hervormd-elspeet.nl

IBAN Coll. van Kerkrentmeesters Herv. Gem.:

NL29 RABO 0384 7680 75

IBAN Coll. van Diakenen Herv. Gem.:

NL61 RABO 0347 5000 99

Diensten

D.V. zondag 19 mei 2024

09.30 uur ds.M.van Kooten

15.00 uur ds.J.J.Mulder te Dordrecht

D.V. maandag 20 mei 2024

09.30 uur ds.M.van Kooten

Collecten

1.Kerk

2.Instandhouding predikantsplaats

3.Zending (GZB en SEZ)

Van harte aanbevolen

Kinderoppas

19 mei

Teunie Bossenbroek-Mulder, Nienke Fijan en Marilynn van den Broek

20 mei

Lianne van Asselt-Huisman, Martianne Vermeer-Ter Maaten en Thirza de Greef

Openbare belijdenis

Jongstleden zaterdagavond hebben zijn de volgende doopleden aangenomen om belijdenis des geloofs te doen op Tweede Pinksterdag.

* Gijsbert (Gerben) Budding

* Elizabeth Jozina Budding-van Kralingen

* Peter Noorderijk

* Nelly Ida Cornelia (Caroline) Verheij

We wensen hen van harte een gezegende dienst toe en te mogen ervaren wat eens Gerhard Tersteegen (1697-1769) zong:

Zij zal ons niet berouwen,

de keus van 't smalle pad;

Wij kennen de Getrouwe,

Die ons heeft liefgehad.

Vest al uw hoop op Hem!

Dat ieder 't aangezichte

ginds naar de Godsstad richte:

Daar ligt Jeruzalem

Zondagsschool

Beste kinderen van de zondagsschool,

Op 1e Pinksterdag, D.V. zondag 19 mei, willen we graag een gezamenlijk Pinksterviering houden in de kerk. Jullie hebben daarvoor in je eigen groep een lied of gedicht geoefend. We willen graag ook jullie ouders, broer(s) en zus(sen) uitnodigen om hierbij aanwezig te zijn. En natuurlijk zijn eventuele overige belangstellenden van harte welkom. Er kan ook thuis meegekeken worden. We zien uit naar jullie komst! Het zal, zoals gewoonlijk, rond 12 uur afgelopen zijn.

Hartelijke groet het team van de zondagsschool.

Moord in de kerk

Onlangs organiseerde een Twentse familie een famieliedag waarbij ze o.a. de Grote of Sint Lebuinuskerk te Deventer bezochten om daar wat rond te kijken en een poosje te zingen. Ze vroegen mij om bij die gelegenheid een half uurtje te komen om iets te vertellen over een moord op een predikant die in deze kerk had plaatsgevonden. Het betrof een zogenaamde ‘vergeten martelaar’. Ook was er de vraag om het verhaal stichtelijk af te ronden met een oproep tot bekering en geloof. Ach, waarom ook niet. In de eerste plaats ben ik bedienaar van het woord maar heb tevens liefhebberij in kerkgeschiedenis. Ik dacht –althans het historische gedeelte- maar met u te delen in deze kerkbode. Voor de liefhebbers, zal ik maar denken.

In het jaar 754 werd Bonifatius bij Dokkum vermoord. Maar in dat zelfde jaar kreeg de Engelse evangelist Lebuinus de opdracht van de bisschop van Utrecht om in het Saksische land het evangelie te verkondigen. Alzo geschiedde. Men zegt wel eens dat waar de Heere Zijn kerk plant de duivel zijn kapel bouwt. Het is ook andersom. Het bloed der martelaren is het zaad der Kerk. Lebuinus preekte in Gelderland en Overijssel en liet in Deventer een kerkje bouwen. In dat gebouwtje is hij na zijn overlijden rondom 773 ook begraven. Na zijn dood werd het door de Saksen die van het evangelie niets wilden weten totaal verwoest. Het gebouwtje werd met de grond gelijk gemaakt. Al spoedig kwam er een nieuwe voorganger in de persoon van de Fries Liudger (704-809). Of deze ook in Doornspijk het evangelie heeft verkondigd is niet zeker. Wel is het een feit dat de oude kerk –dat nu een ruïne is- enkele kilometers buiten het huidige dorp naar hem genoemd is. Aan het begin van het tweede millenium werd er een grotere kerk gebouwd in de Romaanse stijl. Het stadje werd steeds groter en het aantal belangstellenden voor de christelijke religie groeide. Deventer was al spoedig een oord waarin belangstelling was voor de moderne devotie. Dat wil zeggen dat men ook de leken leerde zelf te bidden en de bijbel te onderzoeken hetwelk voor die tijd alleen aan de geestelijken was voorbehouden. Een heel bekende persoon wiens wieg ook in Deventer stond en er begraven is was Geerten Grote. Zijn schedel wordt nota bene nog bewaard in het museum. Geerten hield niet van pracht en praal en is bekend geworden vanwege zijn geschrift tegen het bouwen van de Domtoren van Utrecht. Hij vond dat het geld daaraan besteed beter aan de armen gegeven kon worden. Blijkbaar namen de waarschuwingen van Geerten niet ter harte want een halve eeuw na zijn dood begon men in Deventer op de fundamenten van de oude Romaanse

kerk de huidige Gotische kerk te bouwen met een toren –bekend als de Peperbus- die weliswaar niet de enorme hoogte bereikte van de Domtoren maar met zijn 62 meter er ook mag zijn. Ondanks het feit dat Deventer vele hervormingsgezinde mensen herbergde kwam het er in 1520 toch zover dat op de markt de boeken van Luther en geestverwanten werden verbrand. De Duits-Joodse dichter Heinrich Heine merkte eens op dat wanneer men met het verbranden van boeken begint ook de auteurs een beurt krijgen. Nu, dat laatste is niet in Deventer gebeurd maar wel elders in ons land gedurende de reformatie.

In 1578 werd Deventer door de graaf van Rennenberg verlost uit de handen van de Spanjaarden en mochten de gereformeerden het woord des Heeren onverhindert prediken en beluisteren. Gedurende de periode 1587 tot 1591 werd Deventer opnieuw door de Spanjaarden ingenomen door het laffe verraad van William van Ridley. In 1591 mocht prins Maurits de stad weer herwinnen en bleef de Lebuinuskerk –op de Franse overheersing van 1672 tot 1674 na- in gereformeerde handen. Een van de predikanten die Deventer diende nadat de stad voor de tweede maal bevrijd was van de Spaanse tirannie, was de uit Duitsland afkomstige Franciscus Schurckmann. Hij droeg geen mooie naam maar zal het wel beleefd hebben dit van nature te zijn. Hij kwam uit het Duitse Neuenhuis in 1592 naar Deventer en vestigde zich in de Papenstraat. Niet zo’n mooie naam voor een op en top gereformeerde dominee. Hij zal mogelijk met Luther gedacht hebben dat de paap in ons aller hart verblijft, ook na ontvangen genade.

In 1598 kwam ene Henrick van Achtevelt in Deventer wonen. Hij was een 28-jarige jongeman uit Haarlem die te lui was om te werken. Ledigheid is des duivels oorkussen was op hem zeker van toepassing. Ook was hij zeer agressief. Toen een neef en later een nicht in Haarlem –waar hij toen woonde- hem vermaanden eens te gaan werken, bedreigde hij hen met een mes. Hij was overtuigd Rooms Katholiek en vervuld met een grote haat naar de protestanten. Tijdens zijn verblijf in Haarlem lag het in zijn bedoeling een van de predikanten dood te steken. Het bleef bij gedachten. Echter gedachten kunnen ook tot daden worden. Dat was het geval in Deventer.

In november 1598 vond Henrick onderdak bij een Rooms Katholiek geestelijke. Of hij deze ook van zijn moordlustige gedachten vertelde meldt de geschiedenis niet. In ieder geval was hij vervuld met haat, met name tegen de predikanten Roothusius en Schurckmann die in Deventer stonden. Hij kon het niet velen dat zij preekten in de kerken die voorheen aan de

Rooms Katholieken toebehoorden. Eens stootte hij opzettelijk ds. Roothusius met zijn elleboog waarover hij later zei dat wanneer hij hem in het verborgen had ontmoet zeker gedood zou hebben.

Ds. Schurckmann was –hoewel gereformeerd predikant- even vriendelijk voor de Rooms Katholieke burgers. Ook wanneer hij Henrick tegenkwam groette hij deze vriendelijk en zette zijn hoed zelfs voor hem af. Echter, op zondag 21 januari 1599 sloeg Henrick zijn slag. Hij sleep zijn tweesnijdende dolkmes en was van zins een der predikanten om te brengen. Op die zondag ging Henrick naar de kerk, hoewel hij halverwege er ook even uitging. Toen de dienst was afgelopen liep ds. Schurckmann met de ambtsdragers het preekgedeelte uit in de richting van het koor. De predikant sprak nog met een paar mensen en vervolgde daarna zijn weg. Op dat moment kwam Henrick naar voren en stak de predikant van achter een mes door zijn nek zodat deze er bij zijn tong weer uitkwam. Hij maakte zich daarop vliegensvlug weg. De ambtsdragers dachten aanvankelijk dat er een steen uit het gewelf was gevallen en de dominee had getroffen. Toen ze de bloedende predikant beter aanschouwden zagen ze dat er misdaad in het spel was. Er werd een achtervolging ingezet naar de misdadiger maar deze wist de stad te ontvluchten. Hoewel hij grote voorsprong had op zijn achtervolgers werd hij toch gevangen genomen omdat hij ging dwalen daar hij de omgeving van Deventer nog niet zo goed kende. Hij werd op de pijnbank gelegd en ondervraagd. Op 29 januari legde hij een volledige bekentenis af. Deze werd op 31 januari voorgelezen in de raad van Deventer tijdens een rechtzitting waarin ook Coenraad Augustinus, de schoonvader van de latere predikant Jacobus Revius zitting had. Een dag later werd hij onthoofd hoewel de rechters meenden dat hij een veel smadelijker dood waardig was. Inmiddels was ds. Schurckmann nog in leven. Op 2 februari, een dag na de executie van Henrick overleed hij ‘welgemoed’ en ‘welgetroost’. Of hij bij leven nog gepleit heeft voor zijn moordenaar zoals Stefanus deed is niet bekend. Welk een ontzettend onderscheid evenwel tussen het sterven van deze twee mannen. Op 5 februari werd Schurckmann in het koor vlak bij de plek van onheil begraven. Boven die plek –waar we de geschiedenis vertelden- bevindt zich in het gewelf een schildering die in 1620 is aangebracht. Men ziet een zandloper met schedels waaronder staat Memento Mori (Gedenk te sterven) en daarnaast de afbeelding van een naakt jongetje dat aan het bellenblazen is met als onderschrift Quis evadet (wie zal het ontkomen). Omdat men het blote jongetje geen fraai gezicht vond in het bedehuis is het maar

kort zichtbaar geweest en werd het al spoedig ondergekalkt. Bij latere restauraties is het weer in ere hersteld. Afgezien van de toch wat aanstotelijke afbeelding is de boodschap helder. Het is de mens gezet eenmaal te sterven en daarna het oordeel. En: Wie is er die de slaap des doods niet slapen zal? Wie redt zijn ziel van het graf? Het leven lijkt als de bel bij het bellenblazen. Kleurrijk op en top maar het springt stuk in een mum van tijd. Aan welke kant staan we dan? Wie in Christus is –op welke manier deze dan ook mag sterven- is gelukkig. Wie buiten Christus leeft en sterft rampzalig.

Inmiddels is het gebeuren in de kerk van Deventer vandaag de dag actueel. Niet zozeer tussen Rooms Katholieken en protestanten als wel christenen in het algemeen en islam. Onlangs nog werd een bisschop in Sydney in zijn eigen kerk neergeschoten door een islamitische terrorist. De man overleefde het en vergaf de misdadiger. Dat was vijf dagen voordat ik de geschiedenis van de moord in de kerk van Deventer vertelde. Dit voorval dat bepaald geen uitzonderlijk geval meer is moge des te meer de bede van de Zaligmaker op de lippen doen nemen: ‘Uw koninkrijk kome’ dat is volgens de Heidelberger Catechismus o.a.: Bewaar en vermeerder Uw Kerk; verstoor de werken des duivels en alle heerschappij welke zich tegen U verheft, mitsgaders alle boze raadslagen, die tegen Uw Heilig Woord bedacht worden’.

Bij de diensten

Met Pinksteren hopen we in de beide morgendiensten u te mogen ontmoeten rondom Gods Woord. Op eerste Pinksterdag hopen we het woord Gods open te slaan in Johannes 16 en Handelingen 2. Op tweede Pinksterdag zal dan de openbare belijdenis plaatsvinden door een viertal gemeenteleden. Na de dienst is het mogelijk om de jonge lidmaten Gods zegen toe te wensen in het Kerkerf. Zondagmiddag staat oud gemeentelid J.J. Mulder uit Dordrecht op het rooster. Zelf worden we ‘s middags verwacht in Aalburg en ‘s avonds in Jaarsveld. In laatstgenoemde gemeente is me gevraagd wegens ziekte van de plaatselijke predikant om een ouderling in het ambt te bevestigen. Daar heb ik graag in bewilligd. Jarenlang heeft mijn vader dat ambt aldaar mogen bekleden. Daarbij komt nog dat de nieuw te bevestigen ouderling een neef van ons is. Het doet me denken aan de schriftwoorden waar ds. P. Molenaar bijna een halve geleden afscheid mee deed van die gemeente: ‘Het welbehagen zal door Gods hand gelukkig voortgaan’. Daar hebben wij de hand niet in. Gelukkig maar ook. Gezegende diensten toegewent.

Ter overdenking

Hij die zijn vertrouwen op Jezus stelt, zal nooit bedrogen uitkomen. Dat is nog nooit iemand overkomen, en als u dat gelooft zal dat ook u niet overkomen. Een man die ging sterven gaf blijk van een groot geloof. Tussen zijn veroordeling en zijn executie riep hij luidkeels –het waren zijn laatste woorden-: ‘Nog nooit is iemand die zijn gezicht naar Jezus wendde verloren gegaan (Robert Traill 1642-1716).